

Άειμνήστου π. Δημητρίου Στανιλοάε

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΣΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

** Ποιές είναι οι βασικότερες ιδιότητες της 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας μας πού τήν ξεχωρίζουν από τις άλλες εκκλησίες;*

—Είναι εκείνες πού αναφέρονται στο Σύμβολο της Πίστεως, ότι:

‘Η ‘Εκκλησία είναι Μία, διότι είναι τό Σώμα του Χριστού ή τό σύνολο των πιστών, βασιζόμενο στην άληθινή πίστι και ιδιαίτερα στο ιερό Μυστήριο της ενσάρκωσης του Μονογενοῦς ‘Ιησοῦ Χριστού.

Είναι ‘Αγία και φορέυς της αγιότητας, διότι ο Χριστός είναι ‘Αγιος και μάς αγιάζει διά του ‘Αγίου Πνεύματος.

Είναι Καθολική, διότι τά μέλη της αγωνίζονται να διατηροῦν τήν ρηκτό δεσμό ενότητας μεταξύ των ἐν Χριστῶ και διότι συνεργάζονται μετά των ιεραρχών για να διαφυλάττουν, ἐπί τῆ βάσει των ‘Ιερών Κανόνων, ἀπαράλλακτη τήν πίστι και τήν παραδοσιακή ζωή της ‘Εκκλησίας διά μέσου των αἰώνων.

Είναι ‘Αποστολική διότι διατηρεῖ ἀναλλοίωτη τήν διδασκαλία και παράδοσι, πού παρέλαβε ἀπό τούς ‘Αποστόλους, οἱ ὅποιοι τίς διδάχθηκαν κατευθειάν ἀπό τόν Κύριόν μας ‘Ιησοῦ Χριστό.

** Πῶς συγκεκριμένα ἀποδεικνύεται ἡ ὑπεροχή τῆς ‘Ορθοδόξιας ἐναντι τοῦ Καθολικισμοῦ και Προτεστантиσμοῦ;*

—‘Ο Καθολικισμός βλέπει τήν ἐνωσι περισσότερο ἐ-

ξωτερικά και ὄχι τόσο ὡς σύνολο των πιστών ἐν Χριστῶ. Αυτό τόν κάνει να διατηρεῖ τήν ἐνότητα περισσότερο διά τῆς ὑπακοῆς σ’ ἓνα ιεράρχη και ὄχι διά τῆς στενῆς ἐνώσεως ὅλων ἐν Χριστῶ και τῆς ἀπαρτρώτου διαφυλάξεως τῆς ‘Αποστολικῆς παραδόσεως. ‘Αλλά αυτό εἶναι μία ἀτελής ἐνωσις. Αυτό τό εἶδος ἐνώσεως ἔκανε τούς προτεστάντας να μή διατηρήσουν πλέον οὔτε αυτό. ‘Αλλά, ἐάν ἓνας μόνο ιεράρχης δέν μπορεῖ να διατηρήσει και ἐξηγήσει κατά τέλειο τρόπο τόν θησαυρό τῆς ‘Αποστολικῆς παραδόσεως, πῶς θά μπορέσει να ἐνοποιήσει ὅλους τούς ιεράρχας, οἱ ὅποιοι συγκροτοῦν και συμπληρώνουν οἱ μὲν τούς δέ για να ἀποφεύγεται ὁποιαδήποτε μονομέρεια; Γι’ αυτό ὁ Καθολικισμός δέν διατήρησε πλήρως οὔτε τήν ἀποστολικότητα οὔτε τήν ἐν Χριστῶ ζωή και αγιότητα. Στους Προτεστάντας δέν φυλάγεται πλέον οὔτε αὐτή ἡ ἀτελής ἐνωσις, συνεπῶς οὔτε ἡ ἀποστολικότης και αγιότης. ‘Η ‘Εκκλησία εἶναι σ’ αὐτούς διηρημένη σέ ἐπί μέρους ὁμολογίες, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τήν ἰδική μας, ἡ ὁποία σεβόμενη τήν ἀποστολική διαδοχή τῆς ιεραρχίας, ἐνώνει διά μέσου των αἰώνων, ὡς μία σπονδυλική στήλη, τά πλήθη τῶν πιστών, τά ὅποια ἀποτελοῦν τό Σώμα του Χριστοῦ. Οἱ νεο-προτεστάντικες ὁμολογίες συνέτριψαν κυριολεκτικά τό Σώμα του Χριστοῦ, τήν ‘Εκκλησία.

** Ποιά ἄλλη χριστιανική ἐκκλησία κατέχει τήν χάρι τῆς σωτηρίας, ἐκτός τῆς ‘Ορθοδόξου ‘Εκκλησίας;*

—‘Η χάρις τῆς σωτηρίας δέν λαμβάνεται ἄλλοῦ παρά μόνο στην ‘Ορθόδοξη ‘Εκκλησία, διότι εἶναι ἐνέργεια του Χριστοῦ, πού παραμένει χθές και σήμερα ἡ ἴδια μέσα στην ‘Εκκλησία. ‘Η θεολογία των καθολικῶν θεωρεῖ τήν χάρι κτιστή, ὁπότε δέν εἶναι ἐνέργεια πού πηγάζει ἀπό τόν Χριστό. ‘Η σωτηρία εἶναι ζωή ἐν Χριστῶ ἢ ζωή του Χριστοῦ στους πιστούς μέσω των ἀκτιστων ἐνεργειῶν Του. Αὐτή ἐπιτυγχάνεται ὅταν ὁ ἄνθρωπος προάγεται στην ἀρετή μέ τήν βοήθεια τῆς θείας χάριτος.

** ‘Η προτεστάντικῆ, ἀγγλικανική και οἱ νεο-προτεστάντικες ὁμολογίες, οἱ ὁποῖες δέν ἔχουν ἀποστολική ἱεραρχία, διατηροῦν κάποια χάρι του ‘Αγίου Πνεύματος;*

—‘Η σωτηρία στους προτεστάντικούς σχηματισμούς τῆς πίστεως εἶναι φοβερά ἀδύνατος, διότι στερεῖται τῆς ἐνώσεως μέ τόν Χριστό διά τῆς ἀληθινῆς πίστεως σ’ Αὐτόν. ‘Ακόμη στερεῖται τῆς χάριτος των ἁγίων Μυστηρίων των τελουμένων ἀπό τούς ἱερούργους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὄρατά ὄργανα και διωρισμένοι διά χειροτονίας ἀπό τόν ἴδιο τόν Χριστό για τήν τέλεσι των Μυστηρίων. ‘Η μᾶλλον ὁ ἴδιος ὁ Χριστός τά ἐπιτελεῖ και ἐνοῦται δι’ αὐτῶν μέ τούς πιστούς. ‘Η ἐνότης τῆς ἐκκλησίας εἶναι, κατά τρόπο ἀναμφισβήτητο, ἀδύνατη, διότι στερεῖται των θείων Μυστηρίων μέ τά ὅποια ἐργάζεται ὁ ἴδιος ὁ Χριστός στις καρδιές των ἀνθρώπων τήν σωτηρία των. ‘Ετσι λοιπόν, οἱ πιστοὶ δέν ἔχουν τήν δυνατότητα να προχωρήσουν στην ἀγιότητα οὔτε στην ἐν Χριστῶ κοινωνία μεταξύ των. Εἶναι αἰχμάλωτοι τῆς ὑπερηφανείας, τῆς ἀτομικότητος, ἡ ὁποία δέν τούς βοηθεῖ να πραγματοποιήσουν τήν ἀληθινή εἰρήνη και ἄρμονια μεταξύ των. ‘Ο ἄνθρωπος του προτεστάντισμοῦ γωνορίζει κάτι για τόν Χριστό, ἀλλά μόνο μέ τά λόγια και αὐτά πάλι στεροῦνται τῆς ὁλοκλήρου ἀποστολικῆς γνώσεως και ἀγιαστικῆς ἐνεργείας του Χριστοῦ, πού χορηγεῖται διά των θείων Μυστηρίων, τῆς ἱεουργίας και εὐλογίας. Δέν εἶναι προφανῶς μέλη τῆς ‘Ορθοδόξου ‘Εκκλησίας, ἀλλά μέλη τῆς ὑπερηφάνου ζωῆς ἡ ὁποία δέν μπορεῖ να τούς ἀνωψήσει στον Χριστό, να τούς ἀνεβάσει ὑψηλά και να βίωση τήν διδασκαλία για τόν Χριστό, ὅπως αὐτή διατηρήθηκε ἀπό τούς ‘Αποστόλους. Τήν ἐξομολόγησι, μέ τήν ὁποία ἀναγνωρίζουμε τά σφάλματά μας, οἱ προτεστάνται και νεο-προτεστάνται δέν τήν ἔχουν ὡς μέσο τῆς ψυχικῆς των εἰρήνης και διορθώσεως, διότι δέν τό θεωροῦν ὡς ἀναγκαῖο στην ζωή των. Στεροῦνται τῆς ταπεινώσεως πού εἶναι τό μέσο για τήν ἀληθινή γνώσι του Θεοῦ σέ ὅλο τό πλάτος τῆς μεγαλωσύνης Του.

*** Η διδασκαλία της Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μᾶς διδάσκει, ὅτι δέν ὑπάρχει σωτηρία ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία. Πῶς μπορούμε νά ἐννοήσουμε αὐτό τό πρᾶγμα;**

—Μόνο αὐτός πού ζῆ στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, διαφυλάττει ὁλόκληρη τήν πρὸς τόν Χριστό πίστι μέ τήν ὁποία διά μέσου τῶν Μυστηρίων λαμβάνει ὁλόκληρο τόν Χριστό μέσα του καί σώζεται. Καί ὅταν ἀκόμη, ἐξ ἀδυναμιῶν του ἁμαρτάνη, μπορεῖ πάλι ν' ἀποκτήσῃ τήν συγχώρησι, ὅταν τήν ζητήσῃ. Ἐφ' ὅσον ὅλα αὐτά δέν ὑπάρχουν στίς προτεσταντικές καί νεο-προτεσταντικές παραφυάδες, πῶς θά μπορέσῃ ἡ ἐκκλησία των νά σώσῃ τά μέλη της; Αὐτοί ἀκούουν μόνο λόγο γιά τόν Χριστό, ὡς νά εἶναι κάτι τό ἐξωτερικό, καί δέν Τόν κοινοῦν μέ τίς ἐνέργειές Του, ὅπως ἐνεργοῦνται ἀπό τά Μυστήριά Του. Ἀλλά καί αὐτή ἡ διδασκαλία των παρουσιάζεται διαστρεβλωμένη καί πολύ συνεσκιασμένη γιά τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ....

*** Οἱ βαπτιζόμενοι στίς ἐκκλησίες τῶν προτεσταντῶν λαϊκοί χριστιανοί, λαμβάνουν καμμιᾶ χάρι ἀπό τό βάπτισμα; Ἐάν ἀρνοῦνται τά βασικά Μυστήρια τοῦ Σωτήρος, μπορούν νά σωθοῦν χωρίς αἰτία;**

—Μία μερική σχέσι μέ τόν Χριστό μπορούν νά ἔχουν διά τῆς πίστεως, τῆς διδασκαλίας καί τοῦ βαπτίσματος, τό ὁποῖον τελοῦν στό Ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἀλλά αὐτή ἡ σχέσις μπορεῖ νά ὑπάρχει σ' ὁποιοδήποτε μέτρο δυνατότητος ὄχι μόνο σ' αὐτούς ἀλλά καί σ' ἐκείνους πού βάσει τοῦ ἐμφύτου νόμου περί ἀγαθοεργίας, ζοῦν μία χριστιανική ζωῆ πού πλησιάζει πρὸς τήν διδασκαλία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ἀλλά στήν ἐν Χριστῷ ἀληθινή ζωῆ μπορούν νά φθάσουν, κατά τρόπο μοναδικό, μόνο ἐάν προσαρτηθοῦν στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Τότε αὐτό πού ἔλαβαν στό βάπτισμά των γίνεται πραγματική χάρις, διότι συνδέονται πλέον στενά καί

ὁλοκληρωτικά μέ τόν Χριστό καί ἔτσι ἀποκαλύπτουν τίς κακόδοξες διδασκαλίες τῶν προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν.

*** Εἶναι δυνατή ἡ σωτηρία τῶν ἀποσχισμένων ἀπό τοὺς κόλπους τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας χριστιανῶν;**

—Αὐτοί πού ἦταν στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ὅπου ἐγνώριζαν τήν ἀληθινή πίστι καί τίς προϋποθέσεις τῆς σωτηρίας των, ἀλλά ἀπό ἀδιαφορία δέν θέλησαν νά τίς ἐκμεταλλεθοῦν καί τελικῶς ἀρνήθηκαν αὐτή τήν πίστι, δέν μπορούν νά σωθοῦν παρά μόνο ἐάν μετανοήσουν γιά τά ἔργα των καί ἐπανέλθουν στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Διότι μόνο ἔτσι ἐπανασυνδέονται μέ ὁλόκληρο τόν Χριστό μέ τόν Ὅποῖον μπορούν νά τελειοποιηθοῦν ὡς ὁλοκληρωμένοι ἄνθρωποι καί χριστιανοί.

*** Ἔχει περιορισμούς καί ὄρια ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στό ἔργο τῆς σωτηρίας;**

—Ἡ σωτήριος χάρις ὑπάρχει ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχει ἔνωσις μέ τόν Χριστό, μέ ὁλόκληρη τήν κληρονομηθεῖσα ἀπό τοὺς Ἀποστόλους πίστι, δηλαδή στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Στόν καθολικισμό δέχονται μία ἀσήμαντη δύναμι τῆς θείας χάριτος, ἡ ὁποία γίνεται σωτήριος σ' αὐτούς πού ζοῦν κάτω ἀπό τήν ἀδέκαστη κρίσι τοῦ Θεοῦ, τόν Ὅποῖον κηρύττουν μέ τά λόγια καί τό παράδειγμά των, διά τοῦ ὁποίου ἐκφράζεται ὁ ἐνεργῶν δι' αὐτῶν Χριστός. Μερικές ἀκτίνες τοῦ θείου φωτός ἔρχονται καί στίς προτεσταντικές ὁμολογίες ἀνάλογα μέ τό μέτρο τοῦ κηρυττομένου ὑπ' αὐτῶν Χριστοῦ πρὸς τόν ἀληθινό Χριστό, ὅπως τόν διδάσκει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἀλλά γι' αὐτούς εἶναι πολύ δύσκολο νά φθάσουν στήν τέλεια γνῶσι τοῦ Χριστοῦ καί στήν ζωῆ τῶν θείων ἐνεργειῶν Του. Κατά ἀναμφισβήτητο τρόπο, οἱ καθολικοί καί προτεστάνται, φθάνουν στήν τέλεια γνῶσι τοῦ Χριστοῦ, ὅταν εἰσέλθουν στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Μέ αὐτή τήν ἔννοια ἡ Χάρις, ὡς ἐνέργεια τοῦ Χριστοῦ περιορίζει τήν

ευεργετικότητά της προς τήν ανθρώπινη φύσι. Ὁ Χριστός δέν τήν καταργεῖ. Ἐργάζεται δι' αὐτῆς κατά τρόπο αἰσθητό στους ἀνθρώπους. Καί τοῦτο διότι ἡ ἀνθρώπινη φύσις ἐξυψώθηκε μιά γιά πάντα καί ἔχει τήν δυνατότητα νά γίνεται τό μέσον τῆς ἐνεργουμένης θείας Χάριτος.

*** Τί πρέπει νά γνωρίζη ὁ χριστιανός γιά τήν ἔννοια τῆς σωτηρίας;**

—Σωτηρία εἶναι ἡ ἔνωσις ἐν ἀγάπῃ μέ τήν Ἁγία Τριάδα διά τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἐνοῦται μέ τόν Χριστό μέσω τῶν Μυστηρίων, νά διατηρῆ καί ἐπαυξάνη αὐτή τήν ἔνωσι, ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπό τόν ἑαυτό του, μέ τήν φανερωθεῖσα ζωή τοῦ Χριστοῦ καί τά ἀγαθά ἔργα. Τό πλήρωμα τῆς σωτηρίας ἀποκτᾶ ὁ χριστιανός μόνο στήν μέλλουσα ζωή καί ἰδιαίτερα μετά τήν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν.

*** Ποιές εἶναι οἱ κυριώτερες προϋποθέσεις πού μποροῦν νά βοηθήσουν θετικά στήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου;**

—Ἡ ἀληθινή πίστις στόν Χριστό, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί τοῦ πλησίον καί ἡ βοήθεια στους ἔχοντας ἀνάγκη.

*** Ποιοί εἶναι οἱ βασικότεροι λόγοι ἀδυναμίας τῆς πίστεώς μας στόν σημερινό κόσμο;**

—Εἶναι τό πλήθος τῶν ἀνθρωπίνων ιδεῶν πού εἶναι ἀντίθετες πρός τήν πίστι καί οἱ ὁποῖες διαδόθηκαν μέ τά βιβλία, τόν προφορικό λόγο κ.λ.π. Ἐπίσης εἶναι καί ἡ ἐσφαλμένη κατανόησις τῶν φυσικῶν γνώσεων, πού σήμε-ρα προώδευσαν σημαντικά. Ὅλα αὐτά ἔδωσαν τήν ἐντύ-πωσι ὅτι ὁ ἐξωτερικός ὁρατός κόσμος εἶναι ἡ μοναδική πραγματικότης καί ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά ἐπιλύσῃ ὅλα τά προβλήματά του, τῆς γνώσεως καί τῆς ζωῆς. Μετά εἶναι ἡ ἔλλειψις βάθους τῆς θεολογίας μας, τῶν θαυμάτων τῆς φύσεως, τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς ιδέας περί Θεοῦ.

*** Ποιά εἶναι τά ἐπακόλουθα ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς πίστεώς μας πρός τόν Θεό;**

—Τά βλέπουμε ὅλοι μας. Ἡ ὑπερηφάνεια, ὁ ἐγωϊ-σμός, τά πάθη πού πηγάζουν ἀπό τήν δουλική προσκόλλησι μας στήν γῆ, ἡ ἐπιπολαιότης. Κατόπιν, οἱ ἀσυμφωνίες μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, τό διαζύγιο, ἡ ἀκολασία, τό μῖσος, ἡ ἐκδίκησις, ἡ αἵρεσις κ.λ.π. Ὅλα αὐτά εἶναι καρποί ἀδυναμίας τῆς πίστεώς μας.

*** Τί πρέπει νά κάνη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ γιά τήν ἐνίσχυσι τῆς πρός τόν Χριστόν πίστεως καί ἀρμονικῆς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων;**

—Πρέπει ἡ Ἐκκλησία νά προετοιμάζῃ καλλίτερα τούς ποιμένας της γιά νά ἀντιμετωπίζουν ὀριμώτερα τά προβλήματα τοῦ παρόντος καιροῦ καί νά τούς προτρέπη στήν ἐπιμελέστερη καί πλέον εὐσυνειδητη ἐκπλήρωσι τῶν καθηκόντων τους ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καί τῆς διαποι-μάνσεως τῶν ψυχῶν πού ἐμπιστεύθηκε σ' αὐτούς ὁ Θεός. Ἡ καλλίτερη συμβουλή, ὅσον ἀφορᾷ αὐτά, εἶναι τό προ-σωπικό παράδειγμα καί ὁ ζῆλος γιά μία, ὅσο τό δυνα-τόν, ἀκριβέστερη ζωή ἐν Χριστῷ τῶν ὑπηρετῶν τῆς Ἐκ-κλησίας.

*** Τί σημαίνει χριστιανική τελειότης καί ποιοί εἶναι οἱ βαθμοί τελειώσεως, κατά τούς Ἁγίους Πατέρας;**

—Τήν πνευματική τελείωσι δέν τήν φθάνουν σ' αὐτή τήν ζωή παρά μόνο οἱ Ἅγιοι. Αὐτή προϋποθέτει παντε-λῆ ἔλλειψι ἀπό κάθε μορφή μίσους πρός ὄλους τούς ἀν-θρώπους. Ἐπιτυγχάνεται μέ τήν συνεχῆ μνήμη τοῦ Θε-οῦ, τήν ταπεινωσι καί τήν ἀγάπη. Ὁ δρόμος τῆς τελειό-τητος ἔχει τρεῖς βαθμούς: Τήν κάθαρσι μέ τήν μετάνοια ἀπό τά πάθη, τήν ἀπόκτησι τῶν ἀρετῶν μέ προσευχή, νηστεία, ἀκατάπαυστη μνήμη τοῦ Θεοῦ, καθοδήγησι ἀ-πό ἔμπειρο Πνευματικό καί εὐχαριστία γιά ὅλα τά ἐπερ-χόμενα δεινά τῆς ζωῆς. Ἐνῶ ἡ τρίτη βαθμῖς, ἡ τελειότης

συνίσταται στην μυστική ένωση του ανθρώπου με τον Θεό διά της αγάπης και ταπεινώσεως, πού θεώνουν τον άνθρωπο και τον ανεβάζουν στις ύψηλές κορυφές των πνευματικών έννοιων και αισθήσεων.

** 'Ο χριστιανός πού αφήνει την 'Εκκλησία του Χριστού και προσκολλάται στην αίρεσι, χάνει την χάρι της σωτηρίας του;*

—Οί αίρέσεις δέν εύρίσκονται σέ ένότητα με τον Χριστό, όποτε δέν κοινωνούν με την Χάρι, με την μοναδική αποστολική διδαχή των ιεραρχών, διά της οποίας ό Χριστός είναι χθές και σήμερα και διά όλους τους πιστεύοντας ό Αυτός. Στά μέλη των αίρέσεων παρουσιάζεται μόνο ένας ύποκειμενικός συναισθηματισμός με τά λόγια περί του Χριστού, του οποίου την προσωπικότητα διαστρεβλώνει κάθε αίρετική όμάς με διαφορετικό τρόπο. Σ' αυτούς δέν εργάζεται ή αντικειμενική δύναμις του αιώνιου και αληθινού Χριστού, προς μία συνεχή και βαθειά μεταμόρφωσι και πνευματική πρόοδο της ύπάρξεώς των, όπως συμβαίνει σ' όλους τους χριστιανούς, στους οποίους αποτυπώνεται ή ίδια μορφή του Χριστού. Αυτοί παραμένουν πάντοτε, έτσι όπως ήταν στην αρχή. Παραμένουν πάντοτε σέ μία κατάστασι κατά την οποία παρατηρούν με υπερηφάνεια και εμπάθεια περισσότερο τά άμαρτήματα των άλλων παρά τά ιδικά των. Αυτοί δέν προάγουν την ένότητα μεταξύ των χριστιανών, αλλά την διάλυσι. Ένω έμεϊς σέ κάθε τελουμένη Λειτουργία ενούμεθα πνευματικά μεταξύ μας και με τον Χριστό διά της προσευχής και της Μεταλήψεως αυτού του Σώματος και του Αϊματός Του. Διότι ό εγωϊσμός καταπολεμείται με την αύξησι της ένότητας. 'Ο Χριστός ήλθε για νά ένωση όλους σέ ένα. 'Οποιος διευκολύνει τον διχασμό, προάγει την άμαρτία. Γι' αυτό δέν μπορούμε νά κερδίσουμε την σωτηρία μας παρά με την 'Εκκλησία, με την έν Χριστώ ένωσι μας, πού και πάλι διατηρείται από τον Χριστό. 'Η ένωσις μεταξύ μας και με τους προκατόχους μας δη-

μιουργεί μία άλυσίδα από ιεουργούς του 'Ιεροϋ Βήματος, προικισμένους με την χάρι της ιερωσύνης, από των 'Αποστόλων και μέχρι συντελείας του κόσμου. Αυτή είναι ή ιερά σπονδυλική στήλη, πού προέρχεται και άναζεται από τον Χριστό, πέριξ της οποίας ένώνονται όλοι αυτοί πού φυλάττουν την ίδια πίστι και έπιτελούν τά ίδια μυστήρια για την σωτηρία όλων.

** Τί πρέπει ως βασικό έργο νά γινή για την επιστροφή στους κόλπους της 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας σήμερα των ανθρώπων;*

—Νά διδαχθῆ καταλλήλως ό πιστός λαός περί του αληθινού Σωτήρος της χριστιανικής μας πίστεως και ή ζωή των ποιμένων της 'Εκκλησίας νά είναι συνεπέστερη προς τό Ευαγγέλιο και την πίστι μας. Κατόπιν νά γίνεται επίμονος και ακούραστη ή διαποίμανσις των πιστών, κυρίως στις μεγάλες πόλεις. 'Η αναζήτησις και βοήθεια των θλιβομένων, ό περιορισμός και τελική απομάκρυνσις των αίρέσεων και των ανθρώπων πού ταράζουν και διχάζουν τους πιστούς' ή παροχή βοήθειας στους ανθρώπους πού έχασαν την κοινωνία με την 'Εκκλησία. 'Όλα αυτά όφείλουν νά έπιτελούν οι ποιμένες μας για νά διατηρηθῆ μία ζωή όρθοδόξου κοινωνίας, λειτουργική και πνευματική τόσο στα χωριά όσο και στις πόλεις.

** Ποιά είναι ή κατάσταση των βρεφών, πού τά σκοτώνουν οι γονείς των με έκτρώσεις; Πού εύρίσκονται οι ψυχές των; Πώς μπορούν νά συγχωρηθούν οι γονείς πού έφόνευσαν τά παιδιά των;*

—Τά εκ των έκτρώσεων βρέφη δέν είναι ένοχα από προσωπική των άμαρτία, όχι διότι λυτρώθηκαν από την προπατορική άμαρτία, άλλ' επειδή δέν ήταν σέ κατάστασι νά μπορέσουν νά βαπτισθούν. Πιστεύω, όμως, ότι ό Θεός έχει τό έλεός Του γι' αυτά, άνταμείβοντάς τα λόγω του βιαίου και άκουσίου θανάτου των με τή συγχώρησι αυτής της άμαρτίας... Τό άμάρτημα αυτό δέν συγχωρεί-

ται διότι αποτελεί βλασφημία κατά του Ἁγίου Πνεύματος. Μόνο ἐάν ἐξομολογηθοῦν καὶ ζήσουν σ' ὀλόκληρη τὴν ζωὴ των μὲ δυνατὴ μετάνοια, θὰ τύχουν συγχωρήσεως καὶ σωτηρίας.

*** Γιατί στήν Μέλλουσα κρίσι ὁ Χριστός θά ἐρωτήσῃ μόνο γιά τὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης καὶ ὄχι γιά τὰ ἄλλα;**

—Θά ἐρωτήσῃ μόνο γιά τὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης, διότι αὐτά ἀντιπροσωπεύουν ὅλα τὰ ἄλλα στόν ὑπέρτατο βαθμό. Ὅποτε ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἐπιτελέσῃ αὐτά ἀποφεύγοντας τὴν νοθρότητα καὶ τὰ ἀπερίσκεπτα διαφέροντά του. Ὅποιος ἐλεεῖ τοὺς ἔνδεεις, βλέπει στό πρόσωπό των τόν Χριστό καὶ τιμᾷ δι' αὐτῶν τόν ἴδιο τόν Χριστό.

*** Αὐτοὶ πού ἀρνοῦνται τόν Χριστό ἀπό φόβο ἢ ἀπό συμφέρον, μποροῦν νά θεωρηθοῦν ἀποστάται, ὅμοιοι μὲ αὐτοὺς πού δέν Τόν πιστεύουν καθόλου καὶ Τόν βλασφημοῦν;**

—Αὐτοὶ πού ἀρνοῦνται τόν Χριστό μόνο ἐξωτερικά, σέ μία στιγμή ἐξωτερικοῦ κινδύνου, δέν θά δικασθοῦν τόσο σκληρά ὅσο αὐτοὶ πού τόν ἀρνοῦνται ἀπό ἀπιστία. Μποροῦν νά συγχωρηθοῦν, ἐάν μετανοήσουν εἰλικρινά. Ἔτσι συγχωρήθηκε καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

*** Εἰπέτε μας κάτι γιά τό ἔργο τοῦ μοναχισμοῦ στήν προστασία τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς πίστεως καὶ τῆς πατροπαράδοτου εὐσεβείας.**

—Οἱ μοναχοὶ φανερόνουν τίς δυνατότητες ἐκτελέσεως αὐτῆς τῆς ἀληθείας καὶ μάλιστα στόν ὑψηλότερο βαθμό μὲ τὴν ζωὴ κατὰ τὴν διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὴν καθαρότητα, τὴν ἀγάπη, τὴν προσευχὴ καὶ τὴν θυσία, ὅπως ἐκδηλώνεται σ' ἐμᾶς ἀπό τόν Χριστό. Αὐτοὶ προστατεύουν τὴν ἀληθινὴ πίστι μὲ τό ἔργο. Αὐτοὶ παρουσιάζουν τόν τέλειο κατὰ χάριν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, τίς ἀνιδιοτελεῖς ἀρετές του, τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ του, ὅ-

πως τὴν βλέπουμε στόν Χριστό. Αὐτός εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού ὁδηγεῖται στήν θέωσι.

*** Γιατί οἱ διανοούμενοι προπαντός χριστιανοὶ δέν συμμετέχουν πῶ ἐνεργητικὰ στήν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας;**

—Πάντοτε ἡ διανόησις ἦταν πῶ λογοκρατούμενη καὶ συνεπῶς λιγώτερο χριστιανική, ἀπ' ὅ,τι οἱ ἄπλοιοι ἄνθρωποι ἀπό τοὺς ὁποίους καὶ ὁ Χριστός ἐδιάλεξε τοὺς μαθητάς Του. Κατόπιν ἡ διανοησις ἦταν πῶ ἐπηρεασμένη ἀπό τὴν ἐπίδρασι ἑνός βεβιασμένου συμπεράσματος τῆς ἀποκαλύψεως, τῆς γνώσεως καὶ σκέψεως, ὅπου ἐστήριξαν τόν τομέα δράσεώς τους καὶ ἀπό τὴν γνώμη ὅ,τι μποροῦν νά οἰκοδομήσουν χωρὶς Θεοῦ μία ζωὴ καλλίτερη, φορέα μιᾶς ἐλευθερίας, πού θεμελιώνεται σ' αὐτὴ τὴν ἰδιοτροπία των.

*** Ποιὰ εἶναι ἡ ὠφέλεια τῶν ἀκολουθιῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν πού γίνονται γιά τοὺς κεκοιμημένους; Ὑπάρχει καμμία σχέσις τῆς ὠφελείας αὐτῶν μὲ τό καθαρτήριο τῶν καθολικῶν;**

—Οἱ προσευχές καὶ δωρεές γιά τοὺς κεκοιμημένους ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ ζῶντες ἔχουν κάποια ἀγάπη μὲ αὐτούς. Αὐτὴ ἡ φροντίς καὶ βοήθεια πρὸς τοὺς νεκροὺς εἶναι εὐάρεστο ἔργο στόν Θεό, ὁ Ὅποιος θέλει νά βλέπῃ νά αὐξάνεται ἡ ἀγάπη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Μὲ τίς προσευχές τῶν ζῶντων διατηρεῖται μία κοινωνία μὲ τοὺς νεκροὺς ἀδελφούς, ὥστε καὶ ἐκεῖνοι νά μὴ αἰσθάνονται ξεχασμένοι στά βάσανα καὶ τὴν μοναξιά. Ὅπου ἐκδηλώνεται ἡ ἀγάπη ὑπάρχει ὁ Θεός τοῦ ἔλεους καὶ τῆς ἀγάπης γι' αὐτούς. Ἡ μνημόνευσις τῶν νεκρῶν στήν Ὁρθοδοξία δέν εἶναι τό ἴδιο πρᾶγμα μὲ τὴν διδασκαλία τῶν καθολικῶν περὶ καθαρτηρίου πυρός, σύμφωνα μὲ τό ὅποιο οἱ ψυχές ἐξέρχονται ἀπό ἐκεῖ ἀφοῦ ὑπέμειναν τὴν παιδεῦσι γιά τὴν ὁποία εἶχαν σταλῆ ἢ μὲ τὴν διανομὴ τῶν ἀρετῶν τῶν ἁγίων πού ἐπερρίσεισαν καὶ δόθηκαν στοὺς ἔχοντας ἀνάγκη σωτηρίας, σύμφωνα μὲ τὴν παπι-

κὴ ἀντίληψι. Ἡ προσευχὴ τῶν ζῶντων καὶ ἁγίων ἢ σασωμένων γιά τοὺς εὐρισκομένους στήν κόλασι εἶναι μία ἄμεση σχέσις ἀγάπης καὶ συμπαθείας σ' αὐτούς. Καὶ ὁ Θεός δέν βιάζεται νά ἐξάγῃ γρήγορα κάποιον ἀπό τὰ βάσανα μὲ μία νομικὴ συμπλήρωσι τῶν ἐλλείψεων του, ἀλλὰ ὡς πολυέλεος εὐσπλαγχνίζεται αὐτούς πού προσεύχονται γιά τοὺς νεκροὺς προκειμένου νά τοὺς ἀπαλύνη ἁά βάσανα.

*** Εἶναι δυνατὴ ἡ διακοινωνία ὀρθοδόξων καὶ καθολικῶν;**

—Δέν εἶναι δυνατὴ διότι μόνο σ' αὐτούς πού ὁμολογοῦν μία ἀπαράλλακτη πίστι ἐν Χριστῷ ὑπάρχει δυνατότης κοινωνίας μὲ τόν Χριστό καὶ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας.

*** Τί πνευματικὲς συμβουλές καὶ πατρικὲς ὁδηγίες δίνετε στοὺς ἱερεῖς, μοναχοὺς καὶ πιστοὺς;**

—Νά ἀσχολοῦνται σ' ὀλόκληρη τὴν ζωὴ των μὲ τὴν σωτηρία, καὶ τὴν ἀπόκτησι τῆς αἰωνίου ζωῆς. Νά ἔχουν πάντοτε στήν σκέψι των ὅτι αὐτὴ ἡ ζωὴ εἶναι πρόσκαιρη, καὶ δέν πρέπει χάριν ὀλίγης ἐδῶ ἀνέσεως, νά χαθῆ ἡ ἀληθινὴ ἀπόλαυσις καὶ μακαριότης τῆς αἰωνίου ζωῆς. Νά φυλάγουν εὐκαίρως ἀκαίρως τὴν ὀρθόδοξη πίστι μας, πού διατηρήθηκε μὲ θυσίες ἐπὶ δύο τώρα χιλιετηρίδες. Νά ζοῦν μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἀπεριόριστη ἀγάπη γιά τόν Θεό καὶ τοὺς συνανθρώπους των. Ἔτσι ἀνερχόμενοι σέ ὑψηλές βαθμίδες χαρισματικῆς ζωῆς θά γίνουν ὠφέλιμοι γιά τοὺς ἄλλους, ὡς τέκνα κατὰ χάρι πού θά ζοῦν, θά συμπαρίστανται στίς δυσκολίες των καὶ θά ἀποκτήσουν τὴν μέλλουσα ζωὴ.